

Напрямки діяльності наукової школи О. І. Тихонова

Ярних Т.Г., Буряк М.В.

Кафедра технології ліків

Національний фармацевтичний університет,

м. Харків, Україна

tl@nuph.edu.ua

«Ученый без трудов – как дерево без плодов»

(Муслихаддин Саади)

Сучасні досягнення медицини і фармації пов'язані з появою нових лікарських форм, впровадженням у виробництво високотехнологічного обладнання, яке дозволяє успішно запроваджувати інноваційні технології.

Одним з ключових моментів національної лікарської політики держави є організація досліджень, безпосередньо пов'язаних з основною її метою - якістю, раціональним використанням та доступністю лікарських препаратів. В даний час очевидно, що фармацевтична наука і промисловість України успішно подолали ряд проблем, пов'язаних із забезпеченням охорони здоров'я лікарськими препаратами, конкурентоспроможними з імпортними по новизні, якості та ціні.

Одним із найважливіших стратегічних завдань на сьогоднішньому етапі модернізації вищої освіти України є забезпечення якості підготовки наукових фахівців на рівні міжнародних стандартів.

У даному аспекті цікавим є висвітлення наукових напрямків досліджень та досягнень видатних вчених технологів НФаУ, які сформували наукові школи та внесли значний вклад у підготовку кадрів вищої кваліфікації. Заслуговує уваги наукова школа з розробки та впровадження в практичну медицину вітчизняних лікарських препаратів на основі продуктів бджільництва, яку започаткував Тихонов О.І. - доктор фармацевтичних наук, професор, академік Української АН, президент ГО «Всеукраїнська асоціація апітерпевтів», лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України, заслужений винахідник СРСР, кавалер ордену «За заслуги» III, II та I ступенів, заслужений професор НФаУ, Міжнародний вчений 2010 р. у галузі фармації (м. Кембрідж, Англія), вчений «Великие умы XXI века» (АБІ, США, 2011 р.).

За час існування цієї школи під керівництвом О.І. Тихонова вперше було теоретично узагальнено і експериментально досліджено склад біологічно активних фракцій прополісу, квіткового пилку, меду, бджолої отрути і доведено можливість їх комплексного

використання в аптечному і промисловому виробництві ліків. З цією метою розроблено методичні основи створення і промислового виробництва лікарських препаратів із продуктів бджільництва, обґрунтовані шляхи регулювання технологічних властивостей вхідної сировини, стандартизованих біологічно активних субстанцій, а також методи отримання лікарських препаратів з оптимальними фізико-хімічними і терапевтичними властивостями.

Вагомі наукові положення знайшли своє відображення в 17 монографіях, серед яких: «Лечебные свойства прополиса» (1977), «Технология продуктов пчеловодства» (1986), «Оплата труда в пчеловодстве» (1987), «Повышение качества продуктов пчеловодства» (1988), «Применение продуктов пчеловодства в народном хозяйстве» (1990), «Теория и практика производства лекарственных препаратов прополиса» (1998), «Teoria i praktyka wytwarzania leczniczych preparatow propolisowych» (2005), «Пыльца цветочная (обножка пчелиная) в фармации и медицине» (2006), «Pylek kwiatowy obnoze pszczele w farmacji i medycynie. Teoria, technologia, zastosowanie lecznicze» (2008), «Яд пчелиный в фармации и медицине» (2010), «Мед натуральный в медицине и фармации (происхождение, свойства, применение, лекарственные препараты» (2010), «Jad Pszczeli w farmacji i medycynie (Teoria, technologia, zastosowanie lecznicze)» (2011).

Практичним результатом наукової школи академіка О.І. Тихонова стало створення шести нових вітчизняних стандартизованих субстанцій і близько 59 лікарських препаратів, 14 з яких випускаються промисловістю України і Росії («Настоянка прополісу», таблетки «Прополін», «Полензим», «Полленаза», капсули «Апипрост», аерозоль «Пропосол», очні краплі «Пропомікс», супозиторії «Прополіс» і др.). Багатогранна наукова робота академіка О.І. Тихонова і його учнів не одноразово була відмічена нагородами та відзнаками.

Праця наукової школи О.І. Тихонова була спрямована на розвиток, зміцнення та возвеличення Національного фармацевтичного університету. Майже 30 років О.І. Тихонов здійснював підготовку кадрів вищої кваліфікації для вітчизняної та зарубіжної фармації. Під його керівництвом підготовлено 13 докторів (Гендроліс А.Ю., Бертале Ю.С., Ярних Т.Г., Буднікова Т.Н., Шпичак О.С., Котенко О.М. та ін.) і 78 кандидатів наук (Пасічник М.Ф., Живора Н.В., Ходарченко Г.Б., Черних Ю.В., Доровський В.А. та ін.), які успішно працюють на багатьох кафедрах НФаУ, в інших вузах і науково-дослідних інститутах України, ближнього та дальнього зарубіжжя (країнах Прибалтики, Німеччини, Австралії, Росії, Казахстану, Грузії). Всі вони підтримують та продовжують розвивати ідеї наукової школи Тихонова О.І.

Теми докторських дисертацій охоплювали усі продукти бджільництва: прополіс (Ярних Т.Г., Буднікова Т.Н. та ін.), квітковий пилок (Котенко О.М., Смирнова О.С. та ін.),

мед (Мартинюк Т.В., Сокурєнко І.А., Ємельянов А.М.), бджолина отрута (Калініченко Т.В., Пасічник М.Ф., Скрипник-Тихонов та ін).

За результатами роботи наукової школи у ДФУ включено ряд монографій, отримано та впроваджено: близько 70 патентів, 20 авторських свідоцтв на винахід, більше 30 інформаційних листів, 37 раціоналізаторських пропозицій. Для використання у бджільництві розроблено ряд стандартів щодо визначення якості продуктів бджільництва.

Напередодні святкування 100-річчя від дня заснування НФаУ доречним буде висвітлення на сторінках вітчизняних та міжнародних періодичних видань неоціненого досвіду та вагомих здобутків наукової школи видатного вченого в галузі фармації О.І. Тихонова шляхом опублікування статей щодо оглядового аналізу патентів, інформаційних листів, дисертаційних робіт, технології та еволюції методів стандартизації продуктів бджільництва.

**Processing of primary sources of Patent research information in respect of the
herbal drugs for gastroenterology**

Bezкровна К. С., Шулга Л. І.

Department of General Pharmacy and Safety of Drugs IPhPQI

National University of Pharmacy

Kharkiv, Ukraine

farmtex-ipksf@nuph.edu.ua

Treatment of gastrointestinal diseases is a sophisticated task since etiology of the gastroenterological diseases is connected with many factors. Therefore, it is appropriate to use the herbal drug products as components of the comprehensive treatment, because the set of biologically active substances as derived from the medicinal plant materials acts in a polyvalent manner, stimulating different systems of the body or compensating insufficient function thereof [12].

The analysis of the segment of the herbal drug products (registered at the domestic pharmaceutical market for treatment of gastroenterological diseases) as made previously has showed a limited number of the offered drug products based on extracts. Therefore, a search for herbal sources to obtain new extracts and to create drug products based on them is one of the topical objectives of pharmacy. In order to achieve the above objective, it is vital to collect and systematize information on pharmaceutical developments for drug products, including the herbal ones, which are intended to be used in gastroenterology [1, 12]. One of the important modules in this focus area lies in definition of the current state of creation and comprehensive researches of new drugs, which